

beetje blauwig. Vlees stevig, bleekgeel in de hoed en heldergeel in de steel, in onderste deel van de steel ietsjes roze van kleur. Geur gewoon fungoïd.

Else C. Vellinga, Heemstede

LITERATUUR

- Bas, C., 1983. *Flammulina* in Western Europe. Persoonia 12: 51-66.
 Kühner, R. & H. Romagnesi, 1953. Flore analytique des champignons supérieurs. Paris.
 Lange, J.E., 1937. Flora agaricina danica 2. Kopenhagen.
 Lange, M., 1974. Elseviers paddestoelengids, 2^e druk. Amsterdam/Brussel.
 Marchand, A., 1971. Champignons du Nord et du Midi. 1. Perpignan.
 Nauta, M., 1992. Begin eens met... Het Fluweelpootje. Coolia 35: 25-27.
 Oolbekkink, G.T., 1991. The taxonomic value of the ornamentation of spores in 'the *Xerocomus*-group' of *Boletus*. Persoonia 14: 245-273.
 Oolbekkink, G.T. & W.E. van Duin, 1988. De taxonomische betekenis van de hoedhuidtypen in *Xerocomus*. Coolia 31: 1-11.
 Phillips, R., 1981, 1990. Paddestoelen en schimmels van West-Europa. Utrecht/Antwerpen.

BOEKBESPREKINGEN

Imazeki, R., Y. Otani & T. Hongo, 1988. *Fungi of Japan (Nihon No Kinoko)*. 624 pag., ca. 1500 kleurenfoto's. Prijs ca. DM 118,-.

Waarom in een Nederlands blad aandacht voor een Japanse paddestoelengids en dan ook nog een boek dat al genoemd is in de bespreking van een ander boek (zie Bas in Coolia 34: 130-131. 1991)?

Een blik in dit boek verklaart veel: de foto's zou ik haast van adembenemende schoonheid willen noemen. Kleurendruk, scherpte, de kleuren zelf, dat al is fantastisch. De meeste foto's zijn in de natuur gemaakt, een heel enkele binnen. Voor de onderkanten van de zwammen is vaak gekozen voor een aparte foto, een elegante oplossing. Naast veel bekende zwammen, staan de meest bizarre paddestoelen te pronken. Enkele voorbeelden wil ik noemen: een *Amanita* met een knalrode volva en een even rode hoed (*A. rubrovolvata*), *Cyclomyces fuscus*, een vertegenwoordiger van de Hymenochaetaceae, met concentrisch gerangschikte lijsten aan de onderkant van zijn hoedjes, en een op de Doolhofzwam gelijkende trilzwam, *Protodaedalea hispida*.

De veelheid aan boleten, enkele Tricholomataceae met gaatjes in plaats van plaatjes (nl. *Favolaschia* en *Filoboletus*), en verschillende rupsen- en keverdoders, alle met waarddier gefotografeerd, zijn evenzeer vermeldenswaard. Ook wordt er aandacht geschonken aan verschillende ontwikkelingsstadia van enkele soorten. Een serie foto's van de Gesluerde dame (*Dictyophora indusiata*) laat zien hoe zij zich in vier uur aankleedt.

Vertegenwoordigers van de Agaricales en Boletales, van de Aphyllophorales, de trilzwammen, de Gasteromyceten en van de Ascomyceten worden groepsgewijs

afgebeeld. Enkele soorten die ook in Europa voorkomen hebben een verkeerde naam gekregen, bijv. *Pluteus tricuspidatus* laat een *P. umbrosus* zien, en *Laccaria bicolor* is zo rood van kleur op de hoed dat het uiterst twijfelachtig is dat het werkelijk deze soort is. Een heel groot nadeel van dit boek is natuurlijk dat het in het Japans is geschreven. De Latijnse namen en de maten van hoed, steel en sporen zijn voor ons te lezen. Maar informatie over het voorkomen (waar moeten we heen in Japan om zelf dit moois te kunnen aanschouwen?) wordt node gemist.

Het is een boek dat het aanschaffen waard is voor/door liefhebbers van mooie foto's en mooie paddestoelen.

Else C. Vellinga

Schalkwijk-Barendsen, H.M.E., 1991. Mushrooms of western Canada. Lone Pine Publishing, Edmonton. 415 pags, ca. 110 kleurenplaten. Prijs \$(Canada) 19,95.

Het in Canada wonende lid van de NMV, mw. Leni Schalkwijk, heeft een boek gemaakt over de paddestoelen van het gebied waar zij woont, het westen van Canada. Het eerste deel bestaat uit platen met aquarellen van zo'n 550 soorten plaatjes-, buik- en houtzwammen en Ascomyceten (trilzwammen ontbreken door plaatsgebrek) met een korte karakteristiek van de betreffende soorten en in het tweede deel volgen beschrijvingen van de soorten met opmerkingen. Los hiervan heeft zij zelf een check-list uitgegeven waarin de soorten uit het boek met hun collecties worden vermeld.

Veel aandacht is besteed aan de variatie van de soorten, aan vruchtlichaam-ontwikkeling e.d.; een mooi voorbeeld is hiervan de serie van *Russula nigricans*. Tamelijk uniek voor een dergelijke veldgids is wel dat bij iedere afgebeelde zwam vermeld staat waar en wanneer deze gevonden is. Zo zijn er ook enkele echt Nederlandse exemplaren in beland. Ook opvallend is de zorg die aan de naamgeving en de auteursvermelding is besteed.

Voor amateurs in Canada zelf, een land waarvoor geen 'echte' paddestoelflora bestaat, en voor Europeanen die bij familie op bezoek gaan of nu zelf ook eens de Rockies en de beren van dichtbij willen gaan bekijken, is dit een prima boek. Als bezwaar geldt dat niet alle platen, met name die van de kleinere zwammetjes en van de bruinspoorders, even accuraat zijn; niet of wel gekleurde lamelsneden en nuances in bruintinten komen niet altijd goed uit de verf. De persoonlijke en enthousiast geschreven tekst maakt echter veel goed!

Else C. Vellinga

German J. Krieglsteiner. Verbreitungsatlas der Großpilze Deutschlands (West). Band 1: Ständerpilze. Teil A: Nichtblätterpilze, & Teil B: Blätterpilze. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. Prijs ca. DM 98,-.

Eind 1991 verscheen dit ca. vijf kilo wegende, 1016 pagina's tellende en 3511 soorten behandelende werk, vervat in twee boeken ("delen"). Band 2, waarin de Ascomyceten zullen worden is in voorbereiding en zal volgens de planning eind 1993 verschijnen.

Deze twee boeken zijn het resultaat van de in 1975 onder leiding van Krieglsteiner gestarte paddestoelenkartering in de (toenmalige) Bondsrepubliek Duitsland, gebaseerd op 12x13 km² atlasblokken (MTB-kwadranten, gebaseerd op 1:25.000 topografische kaarten). Deze atlasblokken zijn dus aanzienlijk groter dan die bij het Nederlandse karteringsproject worden gehanteerd. In totaal bevat West-Duitsland 2057 atlasblokken, grensblokken meegerekend. Voor de meest algemene soort *Trametes versicolor*, het Elfenbankje, werd een inventarisatiegraad bereikt van 99,13 %! Uit aangrenzende gebieden werden incidentele gegevens opgenomen. In totaal werden circa drie miljoen gegevens ("meldingen") verwerkt tot deze atlas. Krap 400 deelnemers leverden er verspreidingsgegevens voor aan. Dit ging niet geheel vanzelf, 700 mensen werden er persoonlijk voor benaderd. Deel A bevat naast de "niet-plaatjes"-zwammen ook de Boletales en Russulales, terwijl Deel B de Agaricales bevat. Van een deel van de behandelde taxa werden al eerder kaartjes met tekst betreffende systematiek en oecologie gepubliceerd.

Deel A bevat tevens inleidende hoofdstukken over de opzet en historie van het karteringsproject, een lijst met deelnemers, een hoofdstuk over paddestoelen-ikonografie, een literatuurlijst, een alfabetische lijst met behandelde taxa, een lijst met Duitse namen van de paddestoelen. Daarna volgen de pagina's waar het eigenlijk om gaat: de verspreidingskaartjes. Deel B bevat alleen een alfabetische lijst met Latijnse en Duitse namen van de in dat deel behandelde paddestoelen, en uiteraard de verspreidingskaartjes van die taxa.

De inleidende hoofdstukken zijn vrij summier, en beslaan slechts zo'n 8 pagina's. Veel uitgebreider, maar weinig terzake doende, is het hoofdstuk over de paddestoelen-ikonografie, dat maar liefst 16 pagina's beslaat. In de alfabetische lijst met taxa is ook een aantal synoniemen opgenomen, en dat is maar goed ook. Sommige namen zullen tamelijk onbekend voorkomen, zoals bijvoorbeeld een van de in ons land meest algemene *Tricholoma*'s, *T. flavobrunneum*, die hier *Tricholoma fulvum* heet. Een index op soortsnamen ontbreekt echter, hetgeen het zoeken vooral bij de Aphyllophorales bemoeilijkt. Het is trouwens een raar gezicht om in deel A de *Russula*- en *Lactarius*-soorten zowel in de alfabetische lijst als in het gedeelte met de verspreidingskaartjes tussen de Aphyllophorales te zien staan.

Hoewel het boekwerk zeer fraai is uitgevoerd beкроop mij toch een gevoel van teleurstelling toen ik de verspreidingskaartjes bekeek. Want het zijn inderdaad alleen maar verspreidingskaartjes, niets meer en niets minder, één per behandelde soort (taxon). Graag had ik wat meer tekst gezien, bijvoorbeeld over de oecologie, eventuele voor- of achteruitgang. Maar de opzet van dit karteringsproject had zijn beperkingen, en de 3 miljoen meldingen zijn dan ook niet computermatig verwerkt. De hoogte boven de zeespiegel is wel op de kaartjes aangegeven. Verder is 't enige houvast dat de lezer heeft de achter in deel A opgenomen transparante kaartjes met gegevens over de gemiddelde temperatuur in o.a. juli en januari, neerslag, gesteente en bodemsoort. Door deze overlays over de verspreidingskaartjes heen te leggen kan men een idee krijgen over de eventuele oorzaken voor de verspreiding van een soort.

De verspreidingskaartjes zelf zijn natuurlijk zeer interessant. U heeft toch ook altijd willen weten hoe de verspreiding van *Russula nitida* bij onze oosterburen is? Er zijn daarnaast onvermijdelijke artefacten te zien, zoals bijvoorbeeld bij *Phanerochaete*-soorten. Kennelijk is er in de omgeving van Coburg in het oosten van Duitsland een groep actief die veel naar korstjes kijkt, getuige de zwarte plekken op de kaart daar.

Inmiddels is een nieuw karteringsproject in Duitsland gestart, onder de mooie naam "DGfM-Kartierung 2000", waarbij de gegevens wel computermatig worden verwerkt en ook uitgebreide gegevens over de oecologie zullen worden opgenomen.

Alles met elkaar is dit boek/deze delen zeer de moeite waard, ondanks zijn beperkingen. Het mag eigenlijk niet in uw boekenkast ontbreken, en voor de prijs hoeft u het ook niet te laten. Het boek is ook door de NMV-bibliotheek aangeschaft.

Marijke Nauta

Schmid, I. & H. (eds.), 1991. *Ascomyceten im Bild*. 2e Serie, Tafeln 51-100. IHW-Verlag, Bert-Brecht-Str. 18, D-8057 Eching. Prijs DM 72,- (excl. porto).

De eerste serie van deze publicatie werd besproken in *Coolia* 34: 32. 1991. Bij het verschijnen van een tweede deel hoeven maar enkele opvallende punten te worden toegevoegd. Er is een zekere verschuiving naar macroscopische, maar weinig bekende soorten, die meestal niet in Breitenbach & Kränzlin (1981) opgenomen zijn. De Pezizales zijn nu met 8 platen vertegenwoordigd, maar de Helotiales (Leotiales) zijn met 15 soorten nog steeds het sterkst vertegenwoordigd. Ter gelegenheid van het verschijnen van Helfer's dissertatie "Pilze auf Pilzfruchtkörpern. Untersuchungen zur Ökologie, Systematik und Chemie" bij dezelfde uitgever werden 14 mycofiële Ascomyceten, meestal door Helfer gefotografeerd, opgenomen.

De opzet is dezelfde gebleven. De reproductie van een tweede kleureplaat met ietsje sterkere vergroting geeft vaak geen extra informatie. Ook nu laat soms het oplossend vermogen van de foto's wat te wensen over. De kwaliteit van de tekeningen is er zeker niet op vooruit gegaan. Het is jammer dat de synonymie wegens ruimtegebrek op een apart vel gedrukt moest worden. Op een nomenclatorische inconsequentie tussen de twee series wil ik attenderen: *Nectriopsis violacea*, de typesoort van dit geslacht, heet in de eerste serie *Nectria*, zonder dat daar in de tweede serie duidelijk naar verwezen wordt. Huhtinen's monografie van de Hyaloscyphaceae wordt weliswaar in de literatuur, maar niet in de betreffende tekst genoemd.

Er gelden weer dezelfde voorwaarden bij verkoop als bij de eerste aflevering: Bij collectieve bestelling wordt vanaf 10 stuks een korting van 10% aangeboden. Bij voorintekening op een aflevering wordt de prijs met 20% gereduceerd en subscribers ontvangen van tevoren bericht over het verschijnen van iedere nieuwe aflevering. Maar iedere aflevering is ook apart te koop. Met deze aflevering is de ringband bijna vol. Ik had er graag al bij dit deel een paar stevige, uitstekende kaarten bij gehad, om de ordes te scheiden en snel te kunnen zoeken. Zoals eerder voorgesteld, zou het vullen van een tweede ringband een goede gelegenheid zijn om het formaat aan te passen, zodat meer informatie bij iedere soort opgenomen kan worden.

W. Gams

LITERATUUR

Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1981. *Pilze der Schweiz* 1. Ascomyceten. Luzern.

BOEKAANKONDIGINGEN

Jansen, A.E., 1992. Het geslacht *Collybia*. De Fungi van Nederland. Wetenschappelijke Mededeling KNNV 205. 64 pags.

Sleutel tot alle *Collybia*-soorten in Nederland met uitvoerige beschrijvingen van de afzonderlijke soorten, geïllustreerd met tekeningen van habitus en microscopische structuren. Commentaar op nomenclatuur, afgrenzing e.d. ontbreekt niet.

Het is te bestellen door overmaking van f 22,- (NMV- en KNNV-leden) of f 27,50 (beide bedragen inclusief verzendkosten) op giro 13028 t.n.v. Stichting Uitgeverij KNNV te Eindhoven onder vermelding van de titel. De verzendkosten van f 4,50 kunt u uitsparen door het boekje af te halen bij een van verkooppunten van de KNNV, bijv. de veldwinkel, Oudegracht 237 te Utrecht (zie verder Natura).

Deze 'WM' is ook in de NMV-bibliotheek aanwezig.

Wolfskeel, D.W., 1991. Paddestoelen in Schagen. Ecoverslag nr. 15, uitgave van vogelwerkgroep Tringa te Schagen. 64 pags.

Een overzicht van de waargenomen paddestoelsoorten in de gemeente Schagen (Noord-Holland) van oktober 1981 tot en met april 1991. Per soort worden precieze datum en plaats van de waarneming vermeld. Ongeveer 350 soorten zijn waargenomen, waaronder veel kleiminnende soorten.

Door overmaking van f 10,50 (incl. verzendkosten) op giro 2087112 t.n.v. D.W. Wolfskeel te Schagen komt u in bezit van dit verslag.

TE KOOP AANGEBODEN

Persoonia 5: f 25,- (of 4 losse afleveringen à f 6,25); Persoonia 6: f 30,- (afl. 1 en 2 à f 6,25; 3 en 4 à f 8,75); Persoonia 7: f 42,50 (afl. 1 en 2 à f 8,75; 3 en 4 à f 12,50); Persoonia 8: alleen afl. 1: f 17,50 en 2: f 20,-.

Mededelingen van de NMV 12: f 5,-; 13 (omslag beschadigd): f 5,-; 15: f 10,-; 16/17: f 20,-; 21: f 15,-; 23 (Lutjeharms): f 20,-; 25 (2 exemplaren) à f 5,-; 26 (2 ex.) à f 5,-; 27 (2 ex.) à f 5,-; 28 (2 ex.) à f 5,-.

Mycologia (Official Organ of the Mycological Society of America) ieder deel met 6 losse afleveringen, het aantal pagina's is aangegeven per jaargang: 70(1978; 1359 pags); 71 (1979; 1327 pags); 72 (1980; 1275 pags); 73 (1981; 1242 pags); 74 (1982; 1060 pags). Prijs: f 5,- per aflevering en f 25,- per jaargang.

Alle aangeboden tijdschriften zijn compleet, maar gebruikt, soms met lichte beschadiging aan de rug of met een stempel of naam erop, of wat verkleurd aan de kaft.

Prijzen zijn exclusief eventuele verzendkosten; bij voorkeur afhalen bij de bibliothekaris NMV, of na overleg, op een NMV-bijeenkomst.

H.A. van der Aa, Postbus 273, 3740 AG Baarn; tel. 02154-81233 (werk) of 12119 (huis).